

Wat is echt?

Filosoferen met kinderen met 'Is het een appel?'

© Fabien van der Ham | www.filosovaardig.nl

Leuk dat je wilt gaan filosoferen met je kinderen of klas. Filosoferen is niet moeilijk, het is hooguit even wennen want als volwassene mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het enige wat jij als begeleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Het zal beslist mooie gesprekken opleveren, die soms kort en soms lang duren.

Het is wel belangrijk dat de kinderen steeds argumenten geven bij hun antwoorden. Dit kun je stimuleren met doorvraagvragen als:

- Hoe weet je dat?
- Wie bepaalt dat?
- Zou het ook anders kunnen zitten?
- Is dat altijd zo?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Bestaat daar een regel voor?

Lees eventueel ter voorbereiding eerst de gratis mini-cursus filosoferen met kinderen op www.filosovaardig.nl/mini-cursus.

Thema

Deze lesbrief gaat over de vraag 'Wat is echt?' Het antwoord op deze vraag lijkt vanzelfsprekend, namelijk gewoon alles wat je kunt zien en aanraken is echt, plus alles wat leeft. Maar als je verder doorvraagt blijkt het niet zo simpel te zijn. Want liefde of vriendschap kun je niet aanraken maar toch voelt het heel echt. Gedachten zijn ook niet zichtbaar, maar je denkt ze wel. Hoe zit dat?

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Vooruitblik

Deze les bestaat uit het voorlezen en nabespreken van het boek 'Is het een appel?', een onderzoek met behulp van voorwerpen of plaatjes, een filosofisch gesprek en een afsluitende tekenopdracht.

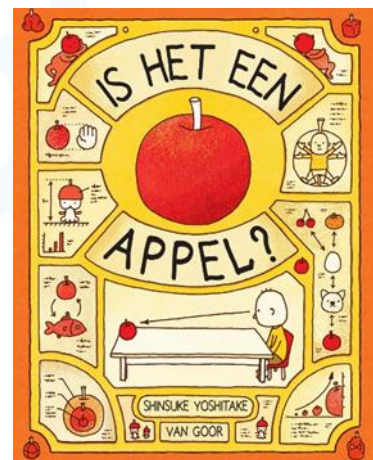
Vorbereiding voor de leerkracht/ouder

Zorg dat je zes a tien voorwerpen hebt die je kunt gebruiken om het begrip 'echt' te onderzoeken. Denk bijvoorbeeld aan: een bloem, een nep-bloem, een kabouter of ander sprookjesfiguur, een knuffeldier, een kinderschilderijtje van een dier, iets wat kapot is, bijvoorbeeld een kapot horloge, cup a soup, plaatjes die symbool staan voor vriendschap, gedachten, vrijheid. In plaats van producten kun je ook de plaatjes uit het filosofiespel Praatplaatjes gebruiken (zie promopagina achteraan). Daar zitten diverse plaatjes bij die je kunt gebruiken bij het onderzoeken van deze vraag.

Natuurlijk heb je ook een appel bij je!

Over het boek 'Is het een appel?'

In het prentenboek 'Is het een appel?' vindt de hoofdpersoon een appel. Hij vraagt zich af of het wel een echte appel is. Het kan best iets anders zijn. Misschien heeft de appel wel alleen een schil en zit daarbinnen helemaal niets. Of misschien is de appel wel een planeet vol marsmannetjes. Of zou de appel op reis zijn en heeft de appel al veel avonturen meegemaakt? De 'ik' in dit boek bedenkt allerlei creatieve, grappige en verrassende opties want hij neemt niet zomaar aan dat het rode ding op tafel een appel is.

Start

Ga bij elkaar of in de kring zitten en geef de appel een ereplaatsje. Lees het boek 'Is het een appel?' voor. Betrek steeds de echte appel erbij. Als er bijvoorbeeld staat dat het misschien een planeet is waar kleine ruimtemannetjes wonen, ga je de appel van heel dichtbij bestuderen en nodig je de kinderen uit dit ook te doen. Of laat een kind de appel kietelen als er staat 'Als ik hem kietel, moet hij giechelen.'

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Napraten

Praat na over het verhaal. Wat denken de kinderen zelf over de appel? Wat zou het allemaal kunnen zijn? Hoe weet je of de appel echt is? Hoe weet je in het algemeen of iets echt is? Ga na een paar minuten praten verder met het spel 'Welles Nietes'.

Welles Nietes

De kinderen krijgen om de beurt een voorwerp of plaatje. Dat moeten zij indelen in een van de twee gegeven categorieën 'echt' of 'onecht'. Belangrijk is dat ze daarbij vertellen waarom ze het daar neerleggen. Steeds wordt er een nieuw voorwerp ingebracht. De voorwerpen laten tegenstrijdigheden zien waardoor de criteria om in te delen zullen veranderen. De kinderen mogen tussendoor een voorwerp verplaatsen als zij vinden dat een voorwerp toch in de categorie thuis hoort. Het is steeds wel belangrijk dat ze er een reden bij geven. Dingen die kinderen hierbij zoal noemen zijn:

- Je kunt het zien
- Je kunt het aanraken
- Het leeft
- Het was er eerst (het is oorspronkelijk)
- Het is in zijn eigen vorm (vb melk vs melkpoeder)
- Het bestaat niet in het echt
- Het is nagemaakt van het echte
- Het lijkt op iets anders
- De aarde heeft het gemaakt
- De mens heeft het gemaakt
- De mens heeft het bedacht
- Etc.

Baas boven baas

Na een tijdje 'Welles-Nietes' spelen kun je voor de variatie van werkvorm veranderen. Pak een stuk of vijf van de producten of plaatjes die in de categorie 'echt' liggen en vraag aan een van de kinderen of ze deze op volgorde van echtheid wil neerleggen, dus van meest echt naar minst echt.

Vervolgens kun je de volgende vraag stellen: Alles lag bij echt en toch is het ene echter dan het andere. Hoe kan dat?

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Om het gesprek verder te verdiepen kun je de volgende graafvragen stellen:

Graafvragen

- Als je iets niet aan kunt raken zoals liefde, bestaat het dan wel?
- Zijn levende dingen echter dan iets van plastic?
- Is iets wat je zelf verzint echt?
- Als iets niet echt is, is het dan nep?
- Wat is het verschil tussen echt en onecht?
- Is onecht hetzelfde als nep?
- Kan een kopie ook echt zijn?
- Is echt mooier dan onecht?
- Is echt beter dan onecht?

Afronding

Keer weer terug naar de appel. De 'ik' uit het boek wist pas zeker dat de appel een appel was toen hij hem ging opeten. Stel voor de appel samen op te eten en verdeel de appel in kleine stukjes.

Verwerkingsopdracht

Teken op een vel papier met een zwarte stift een zo simpel mogelijke appel. Een ronde vorm met een klein steeltje. Maak voor elk kind een kopie. Laat de kinderen van deze appel iets maken. Een planeet, een marsmannetje, een wc-pot, een kan drinken, een puzzel, etc. Laat ze vooral hun eigen ideeën gebruiken. Maar een idee uit het boek mag ook.

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads